

Philharmonie Haarlem

Programma

Katona Twins

Peter Katona, gitaar
Zoltán Katona, gitaar

Philharmonie - Kleine Zaal
zondag 3 oktober 2010, 15.15 uur

Wolfgang Amadeus Mozart 1756-1791
Overture 'La Clemenza di Tito' (arr. Katona)

Domenico Scarlatti 1685-1757
Sonata in e K115 (arr. Katona)
Sonata in c K 481 (arr. Katona)

Katona Twins
Scarlatti's Metamorphosis

Georges Bizet 1838-1875
Fragmenten uit 'Carmen Suite' (arr. Katona)
* Seguidilla
* Aragonaise
* Les Toreadors
* Danse Boheme

Isaac Albéniz 1860-1909
Mallorca (arr. Katona)

Manuel de Falla 1867-1946
Fragmenten uit 'El amor brujo'
(arr. Katona)

- * Introduccion
- * Danza del Terror
- * El Circulo Magico
- * Pantomima
- * Danza Ritual del Fuego

Toelichting

Wolfgang Amadeus Mozart (arr. Katona): Overture 'La Clemenza di Tito'

La clemenza di Tito, Mozarts laatste opera (1791), was een haastklus voor de feestelijke avond na de kroning van Keizer Leopold II in Praag. Mozart voltooide het stuk naar het schijnt in 18 dagen. De opera was een dag voor de première af. We kunnen aannemen dat hij er ook in de hotsende postkoets tussen Wenen en Praag op heeft gezwoegd. De première was ongelukkig. Het hooggeplaatste gezelschap verveelde zich deerlijk. In de negentiende eeuw werd geoordeeld dat La clemenza door de statische tekst van Metastasio hopeloos ouderwets was. Pas in 1980 daagde het inzicht dat Mozart ook onder tijdsdruk en met een problematische tekst topkwaliteit kon afleveren. De opera over Keizer Titus die een coupe beramende vriend vergiffenis schenkt kwam in grote operahuizen op de planken. De ouverture was echter voor deze renaissance al een geliefd repertoirestuk en opent dit duorecital in een versie voor twee gitaren.

Domenico Scarlatti (arr. Katona): Twee sonates en Scarlatti's Metamorphosis

De uit Napels afkomstige Domenico Scarlatti had het geluk dat zijn vader Alessandro succesvol was als vooraanstaand operacomponist. Domenico, zelf ook een groot talent, kon op zijn zeventiende al in diens voetsporen treden. Hij nam opdrachten van hem over en schreef in eerste instantie ook muziekdrama's, voor het operahuis van Napels en later voor kardinaal Pietro Ottoboni te Rome, die als welvarend mecenas wekelijks concerten en operavoorstellingen in zijn palazzo op touw zette. Daar kwam Scarlatti in contact met beroemde musici, zoals Handel en Corelli, en met internationale hoogwaardigheidsbekleders. Dat netwerk kwam Scarlatti goed van pas. Hij kreeg uitnodigingen voor concertreizen en vele opdrachten. Zo kwam hij in dienst van de koning van Portugal. Die vertrouwde Scarlatti vanaf 1728 de verantwoording toe over de muzikale opleiding van zijn dochter: de infanta Maria Barbara. Toen zijn pupil met de Spaanse kroonprins in het huwelijk trad, verhuisde Scarlatti mee naar Madrid. Hij bleef haar nog jaren les geven. Om haar telkens van nieuw repertoire te voorzien, schreef hij maar liefst 550 eendelige sonates, waarmee hij postuum roem vergaarde (de meeste sonates bleven tijdens zijn leven onuitgegeven - zijn vroege opera's zijn helaas verloren gegaan). Die sonates blijven verrassen door de fantasievolle ideeën, expressieve melodieën en harmonieën, en de vaak niet geringe eisen die ze aan een klavecïnist of pianist stellen. Gitaristen laten zich daardoor niet afschrikken en werken die stukken graag om voor hun instrument. Raar is dat niet, want ze klinken behoorlijk overtuigend op gitaar; in verschillende sonates imiteerde Scarlatti Spaanse gitaarmuziek. U hoort twee sonates in de bewerking van de Katona Twins en een zelfgecomponeerde hommage aan Scarlatti.

Georges Bizet (arr. Katona): Fragmenten uit Carmen Suite'

Bizet ondernam met Carmen een waagstuk. Hij leverde de Parijse Opéra Comique, een theater waar families een genoeglijk avondje uit verwachtten, een muziekdrama waarin de hoofdpersoon om het leven komt. Dat was daar niet eerder vertoond. De intendant drong daarom aan op een goede afloop, maar Bizet wilde het toneelstuk van Prosper Mérimé naar een gedicht van Poesjkin geen geweld aandoen. De eerste uitvoering (1876) stuitte op onbegrip. Maar uiteindelijk werd de opera een groot succes: in de VS waar statistieken over operaproducties worden bijgehouden behoort Carmen tot de top vijf van frequentst gespeelde stukken. Ook in de concertzaal heeft de opera succes, omdat Bizet voor de opera een pakkende ouverture, instrumentale intermezzi en dansen schreef, waarvan de Katona Twins een selectie spelen.

Isaac Albéniz (arr. Katona): Mallorca

Isaac Albéniz was een wonderkind volgens het boekje. Zijn eerste recital, dat hij speelde als vijfjarig jongetje, was dusdanig verbluffend, dat het publiek trucage vermoedde. Zijn bijzondere pianistische vaardigheden dankte hij mede aan zijn vader, die hem fanatiek liet trainen en optredens in heel Spanje voor hem arrangeerde. Toen hij met zijn familie naar Cuba verhuisde, moest hij ook in de VS concerten geven. Dat rondreizen als jeugdige pianovirtuoos beviel Isaac matig. Hij reisde terug naar Europa, om zich toe te leggen op het componeren. Hij schreef zich in voor het conservatorium van Leipzig, maar moest dat instituut wegens geldgebrek na twee maanden al de rug toekeren. In 1889 had hij voldoende middelen vergaard om in Parijs te studeren bij Paul Dukas en Vincent d'Indy. Na zijn opleiding maakte Albéniz naam met opera's, zarzuela's (Spaanse operettes) en salonmuziekachtige pianomuziek. Hoewel die vroegere werken terecht steeds meer waardering krijgen, herinneren we ons Albéniz vooral om zijn pianocyclus Ibéria (1905-09), waarin hij verschillende delen van zijn vaderland portretteert, en andere hommages aan zijn vaderland. Hij verwerkte geraffineerd Spaanse volksmuziek in die stukken, die zijn geïnspireerd door de pianowerken van zijn Parijse vrienden Debussy en Ravel. Mallorca is een pakkende ode aan het gelijknamige eiland.

Manuel de Falla (arr. Katona): Fragmenten uit 'El amor brujo'

Manuel de Falla gaat door voor de componist die de authentieke Spaanse volksmuziek het puurst heeft vertaald naar 'klassieke' muziek. Hij werd daartoe geïnspireerd door zijn compositiedocent Felipe Pedrell, die hem warm maakte voor de schoonheid van de nationale volksmuziek. Net als vele tijdgenoten vervolgde De Falla zijn studie in Parijs.

Hij moest rondkomen van een minimaal inkomen, maar had er desondanks een goede tijd, onder andere dankzij inspirerende vriendschappen met Debussy en Ravel. De Eerste Wereldoorlog noopte De Falla naar Spanje terug te keren. Hij vestigde zich in de buurt van het Alhambra te Granada. Daar schreef hij zijn belangrijkste werken. Omdat hij niet in een dictatuur wenste te leven, emigreerde De Falla in 1939, toen Franco aan de macht kwam, naar Argentinië, waar hij kort voor zijn zeventigste verjaardag stierf. De Katona Twins spelen delen uit De Falla's ballet *El amor brujo*, dat in 1915 te Madrid in première ging. Het verhaal speelt zich af in Cádiz. Het is nacht. Er hangt een mysterieuze, magische sfeer. Zigeuners voorspellen in een grot met kaarten de toekomst. De zigeunerin Candelas, teleurgesteld in haar liefde voor Carmelo, wil weten wat haar te wachten staat. Het ritueel heeft al bijeffect dat rond middernacht kwade geesten zich manifesteren. Die moeten met rozemarijn, wierook en een rituele vuurdans tot bedaren worden gebracht. Candelas weet met een zelfgebrouwen toverdrank haar geliefde in te palmen. Het wat wonderlijke verhaal inspireerde De Falla tot een van zijn kleurrijke partituren.

Biografie

Katona Twins

Peter en Zoltan Katona komen uit een Hongaars, Duitse familie en wonen in Liverpool. Ze vormen een succesvol duo en geven recitals in grote concertzalen over de hele wereld, waaronder Carnegie Hall, Wigmore Hall, het Amsterdamse Concertgebouw, het Konzerthaus in Wenen, de Suntory Hall te Tokyo en de Keulse Philharmonie.

In 2009 speelden de twee gitaristen tijdens de Night of the Proms voor meer dan een half miljoen mensen in arena's in Duitsland en de Benelux. Ze hebben vele prijzen op hun naam staan, van grote concoursen in New York, Londen, Duitsland, Frankrijk en Hongarije. Ze spelen een breed repertoire, van Bach tot tango's van Piazzolla en popmuziek. Ook in duoconcerten van Rodrigo, Vivaldi, Piazzolla en Castelnuovo-Tedesco zijn ze te beluisteren en in aan hen opgedragen composities.

De Katona Twins studeerden in Budapest, Frankfurt en Londen en hadden veel baat bij masterclasses van Julian Bream en John Williams. Zij hebben vaak opnames gemaakt voor de BBC en andere internationale radio- en televisiestations. Op cd hebben ze werken opgenomen van Scarlatti, Handel, Rodrigo, Albéniz, Piazzolla en De Falla.

@ *Dimitri van der Werf*